

نقش والدین

در پرورش شخصیت

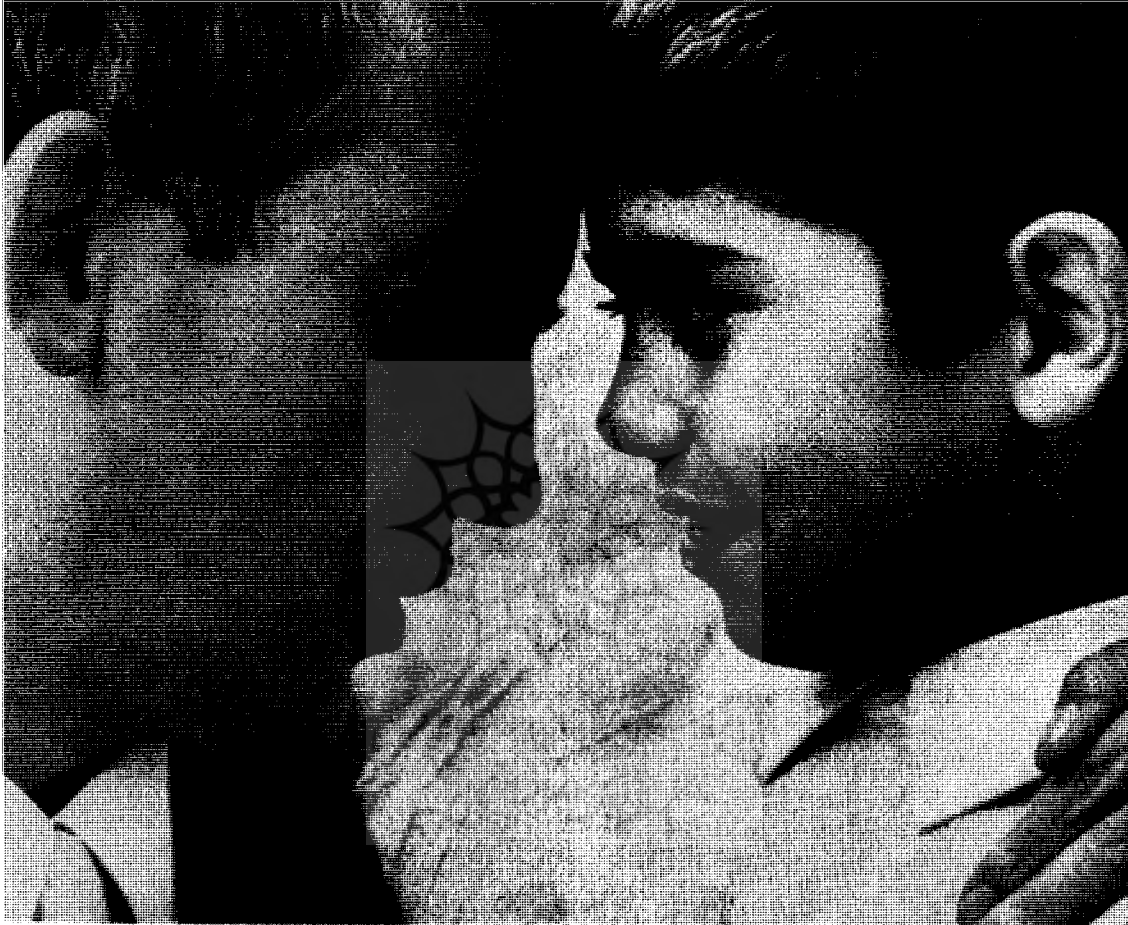
ابتدائی کودک

تعریف شخصیت

بطور کلی شخصیت عبارت است از صفات - خصوصیات و کیفیاتی که جنبه دائمی داشته و فرد را از سایرین متمایز ساخته سبب داد و ستد او بامحیط و مردم میگردد . در این تعریف تکیه روی صفات و خصوصیات شخصی است زیرا این صفات سبب مشخص نمودن فرد میگرددند. رشد شخصیت تابع عوامل مختلف و متعدد است . اساس تشکیل دهنده

زندگی کامل می شود . نقش والدین در شکل دادن فرزند کمال اهمیت را دارد . در این مقاله سعی خواهد شد آنچه را که اساس آخرین تحقیقات و اطلاعات روانشناسی در زمینه شخصیتها از نظر والدین در دست است مورد بحث قرار داد و کوششی بمنظور روشن نمودن اولیاء و مربیان انجام دهیم .

یکی از مباحث بسیار جالب روانشناسی و علوم تربیتی مسئله شخصیت ورشد و پرورش در افراد بشر است . زیرا شخصیت جلا و زینت های خاصی بفرده میدهد و سبب سازگاری او در اجتماع و دادوستدهای اوبادیگران میگردد. از آنجا که رشد شخصیت بزعم بسیاری از روانشناسان بنام مانند فروید در هفت سال اولیه سنین

بعبارت دیگر برخی از خصوصیات جسمانی و بدنی زائیده تاثیر محیط داخلی بوده و از توارث مجزاست. اثر این عوامل بطوری است که در سراسر زندگی بعدی آشکار میباشد. بهمین سبب باختصار بشرح محیط داخلی و نقش مادر میپردازیم.

محیط قبل از تولد

وضع جسمانی و روانی مادر در لطفاً ورق بزنید

است، لذا عوامل جسمانی و موروثی را مورد توجه قرار نمیدهیم بلکه تاکید خود را روی جنبه های محیطی رشد شخصیت بخصوص کیفیت خاص عوامل خانوادگی میگذاریم.

عوامل محیطی و اثر آنها در رشد شخصیت

از لحظه ای که جنین در رحم مادر مستقر میگردد کیفیت محیط داخلی در رشد و نمو آن موثر خواهند بود.

شخصیت از محیط و توارث باید به امر ژنتیکی - فیزیولوژی - و جسمانی توجه نمود. محیط نیز مانند اینست قبل از تولد - انواع تجربیات بدنی و بلوغ و بزرگی - نقش اساسات فرهنگی و همچنین عضویت گروههای اجتماعی در شکل دادن شخصیت اهمیت خاصی دارد.

از آنجا که در این مقاله تاکید بر پرورش شخصیت از نظر والدین

بيجاد شرایط خاص محیط درونی و بالمآل رشد جسمانی و روانی طفل اثرات غیر قابل انکاری دارد. تغذیه نامناسب در ضمن حاملگی سبب تضعیف جسمانی جنین و در نتیجه نوزاد خواهد شد و بسیاری از بیماریهای دوران کودکی معلول سوء تغذیه مادر است. بهمین کیفیت اعتیادات در رشد و نمو جنین تاثیر نامساعد دارند. نوزاد مادر معتاد نیز معتاد است و باید پس از تولد برای ترك اعتیادش كوشش بعمل آید.

از نظر روانشناسی بررسی حالات روانی و هیجانی مادر و رابطه آن با رشد شخصیت اهمیت خاص دارد. رمانیکه مادر دستخوش هیجان میگردد جنین فعالیت شدید نشان میدهد و این رفتار زمان طولانی ادامه مییابد. دلیل فیزیولوژی این کیفیت بواسطه ترشحات هورمونهای است که در هیجان ها موثرند. هنگام ترس و خشم غدد داخلی بخصوص غدد فوق کلیوی فعالیت میکنند و ترشحات آنها از راه جفت به جنین منتقل میشود. این اختلالات در نوزاد نیز ملاحظه خواهد شد. سونتگ (۱۹۴۱) مشروحا حالات نوزادان این قبیل مادران را شرح میدهد و آنان را شدیدالتاثیر و ناراحت میخواند و چنین اظهار میدارد :

« هنگام تولد این نوزاد از هر جهت عصبی است زیرا نتیجه محیط نامناسب جنینی میباشد. در اینمورد خاص طفل محتاج نیست در محیط ناراحت خانه و خانواده واقع شود تا دچار عوارض عصبی گردد. این کیفیت برای او از پیش بوجود آمده است.

نکنه جالب این است که طرز تفکر مادر در مورد حاملگی خودش در رشد و نمو جنین موثر میباشد. زراحت هیجانی او را مشخص میسازد. مادری که طفل خود را نمیخواهد ضمن حاملگی عوارض واضطراب نشان میدهد. این حالات از طریق ترشحات شیمیائی به کودک منتقل میشود. گزارشات روانشناسان کودک حاکی است اطفال این قبیل مادران ناراحتیهای شدید در هنگام تغذیه نشان میدهند.

تجربیات نخستین

۱- یکی از جالبترین مباحث در تحقیقات شخصیت و رشد آن مربوط به تجربیات ابتدائی کودک و اثرات کمبود های عاطفی (مانند محبت مادر) در رشد بعدی شخصیت میباشد. امکان این قبیل مطالعات در بعضی شرایط استثنائی (مانند پرورشگاهها - شیر-خوارگاهها و نظایر آنها) وجود دارد و میتوانند در آشکار نمودن و درک بسیاری از خصوصیات شخصیتی موثر باشند.

کودکی در سنین اولیه زندگی خود دچار کمبودهای عاطفی از طرف والدین یا اطرافیان خود میگردد هنگام بزرگی در برابر محبت و عواطف تفاوت خواهد بود. مثلا بالبی (۱۹۴۴) الگوی رفتاری خاص را در میان دزدان جوان تشریح میکند که علل آن بر اساس رشد شخصیت مخصوصی قرار دارد و در اثر کمبودهای عاطفی و عدم محبت بوجود میآید. بدین ترتیب نقش مادر در ایجاد درگیریهای عاطفی کاملا موثر است. یکی از عواملی که سبب میگردد اطفال در پرورشگاهها رشد عاطفی

مناسبی نداشته باشند ظاهرا عدم توجه به مراقبت - ابراز محبت و سایر کیفیات خصوصی رفتار مادری است که در پرورشگاهها کمتر ملاحظه میشود و نتیجه سبب اختلال در رشد شخصیت طفل میگردد. تردیدی نیست کمبود محبت مادری سبب کمبودهای حسی شده بالمآل در رشد شخصیت خدشه وار میسازد.

رابطه والدین کودک و روش پرورش طفل

یکی از مهمترین پرسش ها والدین اینست که روش مناسب و دقیق رفتار با اطفال بچه ترتیب مییابد. ادوار قدیم این مسئله نیز مورد توجه بوده است و پس از آنکه دانش روان-شناسی کودک توسعه یافت پاسخ به پرسش فوق یکی از مهمترین مباحث آنر-تشکیل داد. برخی از روانشناسان مربیان تعلیم و تربیت قدم را فراتر نهاده روشهای خاصی به والدین پیشنهاد میکنند و حتی ضمانت حصول نتایج مورد نظر والدین را برعهده میگیرند در مدت بیست سال اخیر روش رفتار با اطفال بکلی تغییر نموده است امروزه بمادران توصیه میکنند تا حدود امکان اطفال خود را دوست بدارند آنان را مورد نوازش قرار دهند و روش خشن و غیر قابل انعطافی در پیش نگیرند مبادا رشد شخصیت کودک دچار اختلال گردد.

تردیدی نیست نظریات ما دربار رفتار با کودک آن دستخوش تغییرات بیشتر نیز خواهد شد. ذکر چند مثال با در نظر گرفتن نظریات مختلف مطلب روشن میکند :

برخی از روانشناسان روی تغذیه
 ال مخصوصا مرحله شیر خوردن
 پدید فراوان میکنند و معتقدند میان از
 گرفتن تدریجی و ناگهانی از نظر
 بکه روی رشد شخصیت میگذارد
 و وجود دارد. بعضی دیگر معتقدند
 باید کودک را با استفاده از برنامه
 تغذیه نمود و اجازه نداد هر زمان
 اهد تغذیه کند. عده‌ای نیز عینا
 ف این نظریه را دارند. این افراد
 ضیانت فریود اشاره نموده عقیده
 ند منع کودک از تغذیه سبب کمبود
 شدیدی عاطفی از طریق دهان
 گردد و در نتیجه شخصیت او را تحت
 بر قرارداده حالات ناامیدی -
 ثای و عدم استقلال بوجود میآورد.
 ن ترتیب کوشش میکنند میان حوادث
 گی اولیه و صفات بعدی شخصیت
 باط برقرار سازند.

آنچه بررسی‌های فوق‌ظاهرا مورد
 قرار نمیدهند طرز رفتار والدین
 ت به اطفال خود میباشد. مثلا شیر
 ن از راه پستان بخودی خود ارتباطی
 ند شخصیت کودک ندارد ولی طرز
 ار مادر در حین تغذیه کودک با پستان
 ل اهمیت را دارد.

مادری که طفل خود را دوست
 ارد مایل است او را در آغوش
 نگاه دارد در حین شیر دادن به
 کیفیت توجه خواهند داشت. این
 رفتار در ایجاد صفات خاصی موثر
 اهد شد. در مقابل مادری که
 نمندی به طفل خود ندارد و صرفا
 روی وظیفه این عمل را انجام
 همد طرز رفتار کاملا متفاوتی
 بر این طفل دارد بنابراین در هر دو

مورت فوق عمل شیر دادن با پستان
 یکسان است ولی کیفیت رفتار تفاوت
 فاحش خواهد داشت.

تاثیر محیط خاص خانوادگی در رفتار کودک :

مطالعات فراوانی در زمینه تاثیر
 محیط خاص خانوادگی در رفتار کودک
 انجام گرفته‌اند. نتایج این مطالعات
 نشان میدهند بطور کلی محیط خانوادگی
 نامناسب ایجاد عدم سازگاری در کودکان
 میکند و در مقابل محیط‌های متوازن
 و سالم در اطفال شاد و منگی بنفس
 منعکس میگردد. محیط‌های نامناسب
 خانوادگی مانند طرد کردن لوس کردن
 طفل - والدین حکمفرما یا مطیع -
 عدم توازن و انقباض ناقص سبب ایجاد
 پرخاشگری - احساس ناامنی -
 عصبانیت و لجاجت - عدم همکاری -
 حسادت و خجالت - بی‌علاقگی و بی-
 توجهی - حالات عمیق و انحرافات
 اخلاقی و ناسازگاری در کودکان
 خواهد نمود. بنابراین محیط خانواده
 سازمان دهنده شخصیت آتی طفل میباشد
 و بر اساس و پایه‌های آن شخصیت بعدی
 طفل بنا خواهد شد.

نقش پدر در شخصیت کودک :

آنچه در فوق گفتیم تا میزان
 قابل توجهی بر اساس نقش مادر و اثرات
 آن در رفتار و رشد شخصیت کودک
 قرار داشت زیرا اهمیت پدر در نشو و
 نمای طفل کمتر مورد مطالعه و توجه
 قرار گرفتند یکی از مهمترین علل
 این کیفیت از اینجهت است که در
 ماههای اولیه رشد طفل برخلاف مادر
 پدر نقش مهمی ندارد و بودن یا نبودن

برای ادامه زندگی کودک حیاتی
 نمیشود. ضمنا باید توجه داشت دسترسی
 به پدران برای انجام تحقیقات مشکلتر
 از مادران است. بتدریج بارشخصی
 طفل اهمیت پدر آشکار میگردد و
 زمانی میرسد که رفتارش در رشد صفات
 شخصیتی کودک اثرات خاص خواهد
 داشت. مطالعه کودکانی که در اثر
 ناسازگاریهای رفتاری و یا شخصیتی به
 درمانگاهها مراجعه مینمودند نشان داد
 که پدرانی خشن یا ضعیف و بی‌تاثیر
 داشته‌اند. در مورد پسرها مخصوصا
 حضور موثر پدر در خانواده اهمیت
 شایانی دارد. نظر کلیه روانشناسان
 بر این است پسرانی که در خانواده‌های
 بدون پدر رشد میکنند سازگاری کمتری
 داشته خصوصیات مردانگی ضعیفتری
 نسبت به هم جنسان خود که تحت سرپرستی
 پدر رشد نموده‌اند نشان میدهند.

تردیدی نیست مهمترین عامل
 همانند سازی پسر با پدرش میباشد.
 معمولا اطفال رفتار والدین خود را
 بر اساس تقلید فرا میگیرند و مخصوصا
 تقلید کردار و گفتار پدر وسیله پسر
 و مادر از جانب دختر ملاحظه میشود.
 بدین ترتیب در ابتدا تقلید رفتار جنبه
 آگاهی دارد ولی بتدریج کیفیت ناخود
 آگاه کسب میکنند و بالاخره پسر همانند
 پدر و دختر همانند مادر میشود. با توجه
 به اهمیت آنچه گفته شد بدیهی است غیبت
 و یا عدم وجود پدر در محیط خانواده
 تا چه حدودی در همانند سازی پسر
 موثر خواهد بود بدین ترتیب نقش
 پدر در رشد شخصیت پسر غیر قابل
 انکار میباشد.

بقیه در صفحه ۵۳

حسینیه (از آثار حاج قوام‌الملک شیرازی) و نظامیه (از آثار میرزا نظام‌الملک ثانی وزیر فارس) ۴۴ و مدارس متعدد دیگر که در غالب شهر های ایران و در اکناف و اقطار این کشور ساخته یا مرمت شده و غالب آنها هنوز باقی و بعضی متروک و بعضی مورد استفاده طلاب علوم قدیم است . ۴۵

(۴۳) سالنامه شرق ، سال ۱۳۱۸ .

(۴۴) فارسنامه ناصری ، صفحات ۱۶۲ و ۱۶۳ .

(۴۵) . این مقاله از کتاب ایرانشهر

از انتشارات کمیسیون یونسکو نقل

گرفته است .

مناحیم حکم درمانگاهی برای طلاب داشت و محل تعلیم لهم طب نیز بود و در روزگاران اخیر پیش از خراب ردن بصورت مدرسه‌یی برای طلاب درآمد بود و بگر مدرسه مادرشاه نزدیک ابنیه سلطنتی قاجاریان ر تهران و دیگر مدرسه صدر تهران نزدیک مسجدشاه بران که بسبب اجتماع طلاب و مدرسان فاضل عهد اری و دوره مشروطیت از جمله مدارس مهم آن وره محسوب می‌گردید . یکی از مدارس معروف دوره جاری ودوره مشروطیت مدرسه سلیمان‌خان است که ر کوچه حمام شاه مشهد که سلیمان‌خان اعتضادالدوله ر عهد آقامحمدخان قاجار ساخت ۴۳ . و دیگر مدارس

نقش والدین

بقیه از صفحه ۳۵

کیفیت اجتماعی شدن

مرحله همانند سازی اساس کیفیت اجتماعی شدن در کودک را تشکیل میدهد اختلال در این کیفیت عامل اصلی انحرافات شخصیتی و اخلاقی - نایب و بیماریهای عصبی بشمار میآید نماینده آنست که در محیط خانواده اسخ های مناسب اجتماعی وجود داشته‌اند . در کیفیت اجتماعی شدن میراز محیط خانواده طبقات اجتماعی معیار های مخصوص آنها ویا تاثیر ضویت کودک در گروههای اجتماعی مختلف اهمیت خاص دارند . طبقه جنماعی، نقش والدین وروش انضباطی نان را در قبال طفل مشخص میسازد . پس از خانواده محیط مدرسه نیز عامل مهمی در تغییر شکل دادن صفات شخصیتی است . از آنجا که بخش اعظم یادگیریهای اجتماعی از شش سالگی بعد انجام میپذیرد میتوان تصور نمود مدرسه تا چه حدودی در شکل دادن شخصیت دخالت دارد .

خلاصه مقاله و بررسی مطالب

با توجه به آنچه در صفحات قبل گفتیم تردیدی نیست والدین بنیان‌گر شخصیت کودکان خود میباشند .

مکتب مام

صاحب امتیاز و مدیر

دکتر آصفه آصفی

با همکاری شورای نویسندگان

نشریه ماهانه

انجمن ملی اولیاء و مربیان

مرکز آسیائی

انجمنهای ملی اولیاء و مربیان

عضو فدراسیون جهانی

مدارس اولیاء و مربیان

شماره یازدهم

بهمن‌ماه ۱۳۴۸

تلفن ۴۴۴۲۲۷

محل انتشار :

تهران خیابان هدایت چهارراه

ولی آباد شماره ۲۸

اشترک سالیانه ۱۰۰ ریال

چاپ کیهان

نقل مطالب و نتیجه تحقیقات این

مجله با ذکر مأخذ و با توجه به

قوانین مطبوعاتی آزاد است .

زمینه توارثی والگوهای خاص رفتاری در حقیقت پایه و اساسی هستند که تغییرات محیطی و عوامل تربیتی را در محیط خانواده و سپس اجتماع پذیرفته ودر نتیجه شخصیت خاص فردی را آشکار میسازند . چنانچه نظریه فروید وسایر روانشناسان را در مورد آنکه شخصیت فرد تا هفت سالگی کامل میگردد قبول نمائیم اهمیت مادر وپدر بیش از پیش نمایان خواهد شد . حالات ورفتار مادر از نظر آماده نمودن شرایط محیط قبل از تولد و همچنین در حین شیر دادن و رشد ابتدائی طفل اثرات عمیق روی شخصیت او خواهند گذارد بهمین ترتیب وجود پدر نیز اهمیت بسیار دارد . شالوده وسازمان خانوادگی نامناسب ایجادحالات نایبمی - انحرافات اخلاقی - اعمال ورفتار عصبی و نظائر آن خواهدنمود وبالعکس بدین ترتیب باید توجه بسیار به سازمان خانوادگی و روابط والدین و کودکان مبذول گردد وبا کمک وراهنمایی روانشناسان - روان‌پزشکان ومددکاران اجتماعی شرایط را طوری تغییر داد تا رشد ابتدائی شخصیت دستخوش خدشه واخلال نگردد .